

Deel IOB bevatte een passage die bij publikatie in de pers opzien zou baren: hierin stelde De Jong vast dat R. Zwolsman, in later jaren een bekend zakenman, een bonafide illegale werker was geweest en niet de collaborerende avonturier die sommigen wel in hem gezien hadden.²³ Na de bezetting had betrokkene, aldus De Jong, ten onrechte voor het Haagse Bijzonder Gerechtshof terecht moeten staan wegens hulpverlening aan de vijand – waarvoor hem overigens geen straf werd opgelegd. In de laatste oorlogswinter had hij namelijk enige keren als verbindingsman tussen de Haagse illegaliteit en de SD gefungeerd en deze had hem enige concessies gedaan in ruil voor het uitleveren van een na Dolle Dinsdag gedeserteerde SD-agent. Zwolsman had tijdens de bezetting als handelaar in onroerend goed aanzienlijke (zwarte) winsten gemaakt, waarmee hij illegaal werk financierde, maar ook feesten en drinkgelagen die zijn reputatie niet ten goede waren gekomen. In 1950 werd hem echter een onderscheiding wegens moedige en beleidvolle daden in de strijd tegen de vijand verleend en De Jongs slotconclusie luidde in de concept-tekst:

- 6 'Zwolsmans persoonlijkheid en wijze van optreden buiten beschouwing latend, menen wij dat die onderscheiding hem op grond van de grote risico's welke hij heeft gelopen, terecht is verleend.' (miii)

Brugmans en Haas vroegen zich af waarom Zwolsmans activiteiten zoveel aandacht moesten krijgen en vooral de verhalen over de slemppartijen die hij aanrichtte vonden zij weinig terzake. (miii)

Ook twee oud-illegale werkers hadden kritiek op de concept-tekst van De Jong.²⁴ Het waren dr. W. F. Noordhoek Hegt en drs. E. P. Wellenstein, beiden te Den Haag, die in overleg met respectievelijk het Medisch Contact en het Nationaal Comité hadden deelgenomen aan het overleg met de Haagse SD over een mogelijke vermindering van Duitse represailles in ruil voor disciplineren van de illegaliteit. Zij lazen in de tekst de suggestie dat zij niets hadden bereikt en zich bovendien onwaardig hadden opgesteld door met beruchte Duitsers een gemoedelijk onder-onsje te hebben en daarbij drank en rookwaar van hen te accepteren. Deze aan een naoorlogs politieverhoor van de SD-chef J. Schreieder ontleende sfeertekening werd door Wellenstein en Noord-

²³ Deel IOB, 437 (416–417).

²⁴ Zij waren met instemming van De Jong door mr. J. le Poole, de voormalig secretaris van het College van Vertrouwensmannen die als meezer fungeerde, om commentaar op het manuscript gevraagd.